

- **Uitvoeringsagenda
krimp en leefbaarheid
2019**

- **Uitvoeringsagenda
krimp en leefbaarheid
2019**

December 2018

Inhoud

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Totstandkoming	4
1.3	Ambitie	4
1.4	De kracht van de Provincie	5
1.5	Thema's	6
1.6	Regio deal Zuid Oost	7
2	Trends en ontwikkelingen	9
3	De Uitvoeringsagenda	11
4	Bijlagen	19

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

‘Iedereen doet mee en iedereen doet er toe’. Dit is het uitgangspunt van de Visie op leefbaarheid en krimp. Daarin hebben wij in 2016 de koers uitgezet voor onze bijdrage aan leefbaarheid in Drenthe. In aanvulling op wat andere partners doen en in samenhang met onze taken op het terrein van arbeidsmarkt, wonen, cultuur, energie, vrijetijdseconomie, verkeer en vervoer en natuur. In deze uitvoeringsagenda wordt beschreven wat we in 2019 gaan doen en hoe we elkaar kunnen versterken. Dit sluit aan op de Visie op krimp en leefbaarheid 2016-2020. Met een uitvoeringsagenda houden we de voortgang ieder jaar tegen het licht. Door nieuwe ontwikkelingen en nieuwe opgaven vallen er projecten af en komen er nieuwe projecten bij.

1.2 Totstandkoming

Deze uitvoeringsagenda is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met Drentse gemeenten, onderwijsbesturen, zorgaanbieders, zorgverzekeraars, sportclubs, woningcorporaties, de sociale instellingen en andere stakeholders, en met provinciale teams. Vanuit deze overlegvormen beoordelen we continue of onze inzet een meerwaarde heeft bij de aanpak van maatschappelijke opgaven. Voor het opstellen van de kadernota's en dit uitvoeringsprogramma is input gevraagd vanuit onderstaande partners en overlegplatforms.

- VDG Cultuur en Onderwijs (ambtelijk en bestuurlijk)
- VDG Zorg en welzijn (ambtelijk en bestuurlijk)
- VDG Sportambtenaren
- Drents wonen overleg (ambtelijk)
- Begeleidingsgroep Trendbureau Drenthe (bestuurlijk en ambtelijk)
- Regiegroep 'Drenthe Beweegt'
- Regiegroep Drentse Onderwijskwaliteit (gemeenten, onderwijsbesturen)
- Stuurgroep Onderwijs & krimp (gemeenten, onderwijsbesturen)
- Samenwerkingssessie zorglandschap Drenthe
- Sociale instellingen in Drenthe
- Werksessie rollen en taken provincie Drenthe met gemeenten en stakeholders
- Werksessie met provincie (breed) en sociale instellingen over inzetten kracht van inwoners.

1.3 Ambitie

We staan voor een sociaal, vitaal en ondernemend Drenthe. Leefbaarheid is hierbinnen het centrale thema naast regionale economie en werkgelegenheid. We stimuleren leefbaarheid en pakken de gevolgen van krimp voor inwoners van Drenthe op.

1.4 De kracht van de Provincie

De afgelopen jaren is veelvuldig gesproken over de rol van de provincie in relatie tot de vraagstukken krimp, leefbaarheid en het sociaal domein. Samen met de gemeenten vinden we het van belang om deze vraagstukken vanuit het ‘menselijk perspectief’ te benaderen. We zijn hier volop mee bezig. Door onze krachten te bundelen werken we samen aan oplossingen voor de opgaven voor krimp en leefbaarheid in Drenthe.

Zoals reeds eerder beschreven heeft de provincie geen formele of wettelijke taak op het terrein van leefbaarheid en sociaal beleid. Onze betrokkenheid komt voort uit een algemene bestuurlijke verantwoordelijkheid voor welzijn en welvaart van de Drentse burgers. Voor de provincie liggen er voornamelijk taken om kennisoverdracht te bevorderen, het organiserend vermogen te versterken en de samenwerking van partijen te verbeteren. Er is nadrukkelijk geen sprake van een uitvoerende rol. Die is aan onze partners in de regio’s en de sectoren. Als partner willen wij door aanvulling op hun activiteiten van toegevoegde waarde zijn. Daarbij maken wij onderscheid in de volgende rollen die wij kunnen vervullen.

Rol	Omschrijving
Adviseur	Analyseren van trends, monitoren, diagnose stellen /gevraagd en ongevraagd adviseren, richting geven met beleidsvisies en uitvoeringsprogramma’s.
Initiator	Als er sprake is van lacunes of witte vlekken brengt de Provincie partijen bijeen (gevraagd en ongevraagd) en start initiatieven op. Investeren als mede-opdrachtgever en/of ‘launching customer’
Stimulator	De Provincie stimuleert initiatieven door bijvoorbeeld financiële en organisatorische input te leveren
Ondersteuner	De Provincie draagt zorg voor afstemming tussen betrokken organisaties. Ook kan de provincie adviseren en ondersteunen bij de werving van rijks en EU subsidies gericht op het verbeteren van de werking van de arbeidsmarkt en de participatie van doelgroepen.
Lobby/Public affairs	De Provincie is pleitbezorger in Den Haag
Co-maker	Alleen op verzoek van probleemeigenaren actief meedoen, ook vanuit de Provinciale organisatie als werkgever

Welke rol we op welk moment spelen, is afhankelijk van het thema waarbinnen we opereren en de partners waarmee we samenwerken. Naast maatwerk en flexibiliteit hanteren wij de volgende uitgangspunten:

- De vraag vanuit het veld is leidend.
- We spelen flexibel in op actuele maatschappelijke opgaven
- De provinciale inzet is additioneel. Gemeenten zijn immers de eerstverantwoordelijke overheid voor deze thema’s.
- We werken op bovenlokaal niveau waarbij minimaal 2 gemeenten bij voorkeur betrokken zijn.
- We streven naar een integraal perspectief. Problemen en oplossingen moeten in samenhang bekeken worden. Een evenwichtige ontwikkeling is uitgangspunt. Parallele inzet vanuit andere beleidsterreinen is waar mogelijk aan de orde.

1.5 Thema's

We kunnen niet alles tegelijk. Daarom hebben we duidelijke keuzes gemaakt en de ambities meer integraal opgepakt. Onze inzet beschrijven we binnen 5 thema's die we in deze uitvoeringsagenda nader toelichten:

- **Kennis:**

1. Kennis, Drenthe leert

- **Sociaal**

2. Beschikbare en toegankelijke zorg en gezondheid en vitaliteit door sport en bewegen

3. Onderwijskwaliteit en toegang arbeidsmarkt, iedereen doet mee

- **Fysiek**

4. Kwaliteit leefgebieden

5. Bereikbare bovenlokale voorzieningen

Drenthe leert

We zorgen binnen het beleidsveld Krimp en Leefbaarheid voor het samenbundelen van kennis vanuit monitoring en onderzoek en door het zichtbaar maken van trends en ontwikkelingen. Dat doen we door het faciliteren van het Trendbureau Drenthe, het Kennisnetwerk Krimp Noord-Nederland en de leerstoel bevolkingsdaling. Ook de sociale instellingen BOKD, Zorgbelang Drenthe en Sport Drenthe leveren hieraan een bijdrage. Waar nodig laten we verdiepend onderzoek doen, zoals naar overerfbare armoede (uitvoering door de Rijks Universiteit Groningen) en de aanpak van laaggeletterdheid (Universiteit van Maastricht). We willen dat deze kennis, bijvoorbeeld door het maken van factsheets of het houden van werkateliers, beschikbaar komt voor gemeenten en uitvoerende organisaties die daarmee hun beleid en aanpak kunnen versterken.

Beschikbare en toegankelijke zorg en gezondheid en vitaliteit door sport en bewegen

Centraal hierin staan de opgaven Zorg en Sport & Beweging uit de 'Visie op Krimp en Leefbaarheid 2016-2020': Het realiseren van goede zorginfrastructuur door een goed georganiseerd en lokaal zorgaanbod. Het bevorderen van een gezonde leefstijl en aanbod van sportmogelijkheden. Sport zien we als middel om inwoners zo optimaal mogelijk te betrekken bij de samenleving. We willen nog meer inzetten op een integrale aanpak. Daarom gaan we deze opgaven meer in samenhang oppakken. De activiteiten binnen het programma 'Drenthe Beweegt' en het 'Drents Zorglandschap' worden op elkaar afgestemd. Coördinatie vindt plaats vanuit de bestuurlijke VDG-overleggen 'Gezondheid en welzijn' en 'Sport en bewegen' waaraan wij ook deelnemen. Samenwerken in preventiecoalities is een eerste stap. We willen daarbij de relatie met provinciale beleidsthema's als wonen, verkeer en vervoer en gezondheids-economie verder benutten. Er is afstemming met het programma Kans voor de Veenkoloniën.

Onderwijskwaliteit en toegang arbeidsmarkt, iedereen doet mee.

Hierin benoemen we de opgaven, zoals aangegeven in de 'Visie op Krimp en Leefbaarheid 2016-2020': Borging van de basiskwaliteit van het onderwijs, gericht op een zo goed mogelijke toegang tot de arbeidsmarkt. Het terugdringen van armoede en laaggeletterdheid. We stemmen

onze inzet af binnen de bestuurlijke VDG- overleggen Gezondheid en Welzijn en Onderwijs en Cultuur. Intern wordt samengewerkt met Verkeer en Vervoer, Economie, Ruimtelijke Ordening, Natuur en Cultuur. Extern werken we onder meer samen met het Bondgenootschap voor een geletterd Drenthe, de Alliantie van kracht tegen armoede. We nemen samen met onderwijsbesturen en gemeenten deel aan de regiegroep Onderwijskwaliteit en de stuurgroep Onderwijs en Krimp.

Kwaliteit leefgebieden

Hierbinnen valt de opgave: Kwaliteit woon- en leefgebieden op peil houden. In stand houden/ verbeteren van een leefbare woonomgeving. Onze inzet is hier een 'plus' op onze kerntaak 'duurzame ruimtelijke kwaliteit'. Vanuit die kerntaak zetten we in op hergebruik, restaureren, slopen en herinrichten van gebouwen en gebieden. In het kader van Krimp & Leefbaarheid kijken we naar slimme koppelingen die vanuit sport en beweging, zorg en onderwijs gemaakt kunnen worden, in relatie met bovenstaande aanpak. We hebben aandacht voor mensen die niet automatisch mee kunnen doen. Door het energieneutraal en energiezuiniger maken van woningen willen we bijvoorbeeld besparingen realiseren voor inwoners met lage inkomens.

Bereikbare bovenlokale voorzieningen

Hierbinnen valt de opgave: Bereikbaar houden van bovenlokale voorzieningen voor alle inwoners.

Om voorzieningen bereikbaar te houden koppelen we vervoersverbindingen met multifunctionele gebouwen/hubs waarbij meerdere zaken tegelijk samen komen (Anders Benutten). Voorbeelden zijn de dorpshuis/ontmoetingsfunctie, zorg, sport, onderwijs. Daar waar fysieke verbindingen onvoldoende zijn is bijvoorbeeld internet een oplossing. Te denken valt aan onderwijs via internet, zorg op afstand, etc.

1.6 Regio deal Zuid Oost

Met het aantreden van het nieuwe kabinet zijn voor deze dossiers ook nieuwe kansen ontstaan. Met name het Interbestuurlijk Programma (IBP) en het instrument Regiodeals ondersteunen onze inzet bij het in samenhang realiseren van maatschappelijke opgaven op gebiedsniveau. Zo zullen wij in afstemming met het rijk en onze regionale partners de komende maanden extra inzet plegen op de concretisering van de Regiodeal Zuidoost-Drenthe.

Zuid- en Oost-Drenthe hebben veel potentie en kansen, maar kampen ook met een opeenstapeling van sociaaleconomische opgaven. Zo neemt het aantal inwoners af en is er sprake van vergrijzing en ontgroening. Hierdoor komt het klimaat voor werken en wonen onder druk te staan, met gevolgen voor de leefbaarheid van deze gebieden. September 2018 hebben we daarom een Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe ingediend bij het rijk. Met dit voorstel vragen wij, samen met de gemeenten Aa en Hunze, Borger-Odoorn, Coevorden, Emmen, Hoogeveen en Hardenberg, het rijk om bij te dragen aan een versnelde duurzame versterking van de economische structuur in de regio. Het gaat om drie pijlers:

1. Werken
2. Wonen
3. Welzijn

Belangrijkste aandachtspunten binnen de pijlers zijn onder meer arbeidsmarkt, onderwijs, woningmarkt en zorg. Energietransitie, een betere fysieke digitale bereikbaarheid en een inclusieve samenleving lopen als rode draad door alle pijlers heen. De thema's zullen zoveel mogelijk integraal worden aangepakt.

Op 16 november kregen we bericht van het rijk dat de Regiodeal Zuid- en Oost- Drenthe in aanmerking komt voor uitvoering. Citaat uit deze brief van het Ministerie van Landbouw:

Op weg naar een sterke regio Zuid- en Oost-Drenthe

Als gevolg van bevolkingsdaling, mismatch op de arbeidsmarkt, dalende woningwaarde, “overerfbare” armoede, slechte gezondheid en een hoge zorgvraag staat in de regio Zuid- en Oost-Drenthe de leefbaarheid onder druk. Het te vormen partnership tussen Rijk en regio zal erop gericht zijn om een positieve sociaal economische impuls aan het gebied te geven. Projecten op de domeinen wonen, werken en leven moeten resulteren in woningen en voorzieningen die beter toegesneden zijn op veranderende behoeften, een versterkte uitgangspositie voor de maakindustrie, onderwijs dat beter aansluit op de arbeidsmarkt, en een verbeterde bereikbaarheid voor binnen- en buitenlandse markten, mede door grensoverschrijdende samenwerking. Daarbij wordt gekeken naar de mogelijkheden om voort te bouwen op de aanpak “Vierkant voor Werk”. Het kabinet reserveert maximaal € 20 mln. voor de Regio Deal Op weg naar een sterke regio Zuid- en Oost-Drenthe.

Voor het uitvoeren van deze regiodeal is vanuit het rijk een bedrag van € 20 mln. beschikbaar. De regio zal eenzelfde bedrag beschikbaar moeten stellen voor cofinanciering. De volgende stap is het verder uitwerken van het projectvoorstel samen met het rijk, gemeenten en partners. Gezamenlijk worden inhoud en focus bepaald vastgelegd in een startdocument.

2 Trends en ontwikkelingen

Het Trendbureau Drenthe volgt voor ons de trends en ontwikkelingen. Deze worden verwerkt in bijvoorbeeld de leefbaarheidsmonitor en de onderwijsmonitor. Er is ook actuele informatie over armoede, laaggeletterdheid, sport en beweging en jeugd. Actuele gegevens hierover zijn steeds te vinden op www.trendbureaudrenthe.nl

We zien voor 2019 de volgende trends en ontwikkelingen¹:

- Versnelling concentratie van groei en hoge inkomens rond de stad Groningen en in Meppel/Zwolle (relatie stad-platteland), gecombineerd met een afnemende bevolking in de buitengebieden.
- Drenthe verandert qua bevolkingssamenstelling (ontgroening en vergrijzing). Dit heeft gevolgen voor het type woning, werk, voorzieningen en mobiliteit. En het leidt tot een afname aan arbeidspotentieel in Drenthe.
- Inwoners nemen steeds meer initiatieven op het terrein van energie, ontmoetingsplekken in dorpen, welzijn en zorg en betere leefbaarheid in de eigen omgeving. Dit vraagt om een andere rol van de overheid waarin het inwonersperspectief en cliëntperspectief een centrale rol krijgt en de overheid faciliteert en ondersteunt.
- Het steeds ouder worden van de inwoners leidt tot meer chronisch zieken en (kwetsbare) ouderen met bijvoorbeeld dementie. Dit betekent dan ook dat de zorgvraag verandert en toeneemt.
- Drenthe kent een hoog percentage eigen woningbezit in de buitengebieden. We zien dat mensen met een laag inkomen en weinig vermogen moeite hebben om hun eigen woning aan te passen aan een hogere leeftijd en de woning, veilig te houden en energiezuiniger te maken.
- Er dreigt een tekort aan leerkrachten en gespecialiseerde medewerkers in de zorg, vooral in de krimpregio's.
- In Drenthe vindt een herstructurering van de zorg plaats: meer zorg gaat thuis plaatsvinden (substitutie). Landelijke kwaliteitseisen en verdergaande specialisatie, en daarbij een schaarste aan zorgpersoneel, leiden tot spanning in de bereikbaarheid, beschikbaarheid en betaalbaarheid van zorg in onze regio. Dit vraagt om nieuwe oplossingen.
- Werk- en mantelzorg. Toenemende druk op informele zorg (vrijwilligers en mantelzorg) door een combinatie van demografische ontwikkelingen (vergrijzing/ontgroening), rijksbeleid (inzet op eigen kracht en participatie) en langer doorwerken/afname van verzorgingsstaat.
- Stelselverantwoordelijkheden in het Drentse zorglandschap kristalliseren verder uit in de praktijk en dat betekent een intensievere samenwerking tussen zorgverzekeraar, gemeente en provincie. Voorbeelden hiervan zijn het recent gestarte overleg m.b.t. ouderenzorg, afstemming over knelpunten t.a.v. hulp aan jeugd 18-/18+, inkoopvraagstukken en bijvoorbeeld de ontwikkeling van gecombineerde leefstijl interventies (Zilveren Kruis).

Speerpunten:

Mede vanuit ons netwerk zijn er de volgende focuspunten voor 2019:

- De integrale regionale aanpak en uitvoering van de Regiodeal in Zuidoost-Drenthe.
- Faciliteren van het gesprek over de brede zorginfrastructuur in Drenthe waarmee zorg kwalitatief, bereikbaar en betaalbaar blijft voor iedereen: van preventie en welzijn tot medisch specialistische zorg, van dichtbij huis tot in het ziekenhuis.
- Faciliteren van het gesprek over de brede zorginfrastructuur in Drenthe waarmee zorg voldoende kwaliteit houdt en bereikbaar en betaalbaar blijft voor iedereen: van preventie en welzijn tot medisch specialistische zorg, van dichtbij huis tot in het ziekenhuis.
- Meer aandacht voor de overstap PO-VO (voorkomen afstroom, benutten kansen).
- Terugval mogelijkheid voor mensen met (tijdelijk extra) zorgbehoefte (t.a.v. welke problematiek of doelgroep?) – GGZ, na opname ziekenhuis.
- Mede op verzoek van gemeenten ontwikkelen van projecten en initiatieven op het terrein van wonen en zorg. De nadruk ligt op inwoners met een eigen woning in de krimpregio's die weinig mogelijkheden hebben voor woningaanpassing. Relatie met duurzaamheid.
- Stimuleren nieuwe woonvormen met projecten "Erfdelen" ofwel "Groen voor grijs" in Anders benutten.
- Ondersteunen uitvoering convenant Dementie Vriendelijk Drenthe. Aandacht voor het toenemende aantal mensen met een vorm van dementie.
- Aansluiten bij ontwikkelingen in de VDG, zorgen voor duurzame afstemming (bestuurlijk/ ambtelijk) met gemeenten. Bestuurlijke vernieuwing, overheidsparticipatie: rol van overheden onderling (rollen en taken gemeenten – provincie – rijk) en de rol van overheden naar de inwoners toe.
- Versterken van de aanpak armoede en laaggeletterdheid door uitkomsten van onderzoek en monitoring breed te delen en te bespreken.
- Uitvoeren van motie M2018-24 over de functieverbreiding van Drentse dorpshuizen.

De uitvoering van de Statenmoties uit 2017 inzake LHBTi, Toegankelijkheid, Laaggeletterdheid en armoede is onderdeel van de uitvoering die wordt beschreven in deze agenda voor 2019.

Terugblik 2018

In januari volgt de "Terugblik Krimp en Leefbaarheid 2018" met een overzicht van activiteiten die de voortgang in het programma laten zien.

3 De Uitvoeringsagenda

We beschrijven onze plannen binnen 5 integrale thema's. Elk thema heeft meerdere deelopgaven. Elke deelopgave bevat acties op de middellange termijn (2016-2020) en op de korte termijn (2019). In het onderstaande schema wordt dit het uitvoeringsprogramma schematisch weergegeven. In de bijlage vindt u een toelichting.

Prioritair thema	Deelopgaven	Acties		Samenwerkingspartners	
		Agenderen middellange termijn Beleidskader 2016 – 2020	Opgave korte termijn uitvoeringsagenda 2019		
Thema 1: Kennis Zorgen voor een goede kennis-infrastructuur	Met kennis en monitoring versterken van de uitvoering. Bundeling van monitoring van trends, ontwikkelingen. Provinciale rol: Regisseren, signaleren, agenderen, organiseren.	Faciliteren van een goed functionerend trendbureau op de prioritaire thema's uit Visie op Krimp en Leefbaarheid. We voeren in 2019 een evaluatie uit naar het functioneren van het trendbureau.	Meerjarige opdrachtverlening aan CMO STAMM voor het in standhouden van een trendbureau en het aanbrengen van samenhang tussen de bestaande monitors: <ul style="list-style-type: none"> • Onderwijsmonitor • Leefbaarheidsmonitor • Sportmonitor (binnen leefbaarheidsmonitor) • Transformatie/ zorg monitor (in relatie met onderwijs en leefbaarheid) 	CMO STAMM/ Trendbureau Drenthe, Gemeenten, GGD, Kennisnetwerk Krimp Noord-Nederland, RUG, Drenthe Beweegt	
		Beschikken over actuele kennis op het gebied van leefbaarheid en krimp, waar nodig faciliteren nader onderzoek	Faciliteren Kennis Knooppunt Krimp Noord-Nederland en leerstoel bevolkingsdaling RUG benutten. Kennisuitwisseling met andere regio's met krimp		Hanzehogeschool en RUG, provincies Groningen en Friesland, Trendbureau Drenthe
	Doen van nader onderzoek in samenwerking met gemeenten en stakeholders.	Verdiepend onderzoek naar intergenerationele armoede in de Veenkoloniën 2017-2020. Bieden van handvatten voor betere aanpak in de praktijk.	Onderzoek fase 2. Resultaten worden gedeeld via Factsheets en worden besproken met uitvoerende organisaties binnen leerkringen in de regio.		Rijks Universiteit Groningen, Provincie Groningen, Alliantie van Kracht tegen armoede, Trendbureau Drenthe
		Onderzoek naar effectieve aanpak van laaggeletterdheid die de uitvoering kan versterken 2018-2020. Inrichten van een monitor.	Optekenen van de laaggeletterde kaart van Drenthe. Presentatie van de geletterde kaart Impactonderzoek Onderzoek naar succes- en faalfactoren	Bondgenootschap voor een geletterd Drenthe, Universiteit van Maastricht, Kohnstamm instituut, Trendbureau Drenthe	

Prioritair thema	Deelopgaven	Acties		Samenwerkingspartners
		Agenderen middellange termijn Beleidskader 2016 – 2020	Opgave korte termijn uitvoeringsagenda 2019	
			Cofinanciering van de 2e fase van het project Bevordering Drents en Duits in het onderwijs 2019 en 2020. Met specifieke aandacht voor laaggeletterdheid	Stenden Hogeschool (lectoraat), Cultuur (streektaal), Economie (Duitsland agenda), Bondgenootschap voor een geletterd Drenthe, Trendbureau Drenthe

Thema 2: Beschikbare en toegankelijke zorg en gezondheid en vitaliteit door sport en bewegen	Goed georganiseerd zorgaanbod ² en vraagbundeling van zorgvragers gericht op goede zorg.	Kwaliteit en bereikbaarheid van zorgaanbod overeind houden. Structurele samenwerking met gemeenten en stakeholders binnen het Drents Zorglandschap	Bijeenbrengen en analyse van beschikbare data in de zorg door het Drentse Trendbureau.	CMO STAMM, Zorgbelang Drenthe, Zilveren Kruis, GGD, gemeenten
			Uitvoering werkagenda Drents Zorglandschap Met daarin als speerpunten: <ul style="list-style-type: none"> • Effectief samenwerken in de wijk (krachtige basiszorg); • Ontwikkeling van een sterke en sluitende GGZ-keten; • Mogelijkheden voor (gezamenlijke) preventie-activiteiten vergroten. (In samenhang met 'Drenthe Beweegt') 	Drentse gemeenten, zorgverzekeraar Zilveren kruis, Provincie Drenthe. Procesbegeleiding door CMOSTAMM.
			Vanwege actuele ontwikkelingen in de Drentse zorginfrastructuur hebben we het initiatief genomen tot een zorgtafel. Doel hiervan is een gesprek over: <ol style="list-style-type: none"> 1. een toegankelijke, beschikbare en betaalbare zorginfrastructuur in Drenthe; 2. en voldoende en goed gekwalificeerd (zorg)personeel in Drenthe. 	Treant, Isala, WZA, Saxenburg, Zorgbelang Drenthe, Zorgplein Noord, Gemeenten Assen, Hoogeveen, Emmen, Stadskanaal en Meppel, Zilveren Kruis, Menzis, HZD, UMCG, UMCG ambulancezorg, CMO STAMM

² Zoals ziekenhuis, huisarts, eerste hulp en apotheken.

Prioritair thema	Deelopgaven	Acties		Samenwerkingspartners
		Agenderen middellange termijn Beleidskader 2016 – 2020	Opgave korte termijn uitvoeringsagenda 2019	
			Initiëren bovenlokale en domein overstijgende projecten met vernieuwende aanpak b.v. op het gebied van dementie, i.s.m. zorgaanbieders en gemeenten	Gemeenten, Zorgverzekeraar, zorgaanbieders, netwerk dementie Drenthe, Samendementievriendelijk.
			Door gemeenten en stakeholders zicht krijgen op inhoudelijke en procesmatige beleidsbelemmeringen tussen de verschillende wetten en financieringsstromen (WMO, HLZ en ZvW). Waar nodig ondersteunen lobby.	Gemeenten, Zorgverzekeraar, Rijk
	Opschalen van pilots en voorbeelden als bovenlokale oplossingen voor het realiseren van kwalitatief goede, bereikbare en betaalbare zorg voor iedereen in Drenthe.	Via innovatieve oplossingen werken aan kwalitatief goede en goed bereikbare eerstelijnszorg, zorg op afstand en domotica	Pilot met energie- veiligheids-coaches	
			Intersectorale projecten (wonen en zorg) om mensen te ondersteunen langer zelfstandig en veilig in (eigen) huis te kunnen blijven wonen. Met speciale aandacht voor mensen met een eigen woning en weinig financiële mogelijkheden.	Gemeenten, woningcorporaties, Zorgaanbieders, Inwoners, programma energie en klimaat.
			Geleidelijke invoering van een digitaal communicatiesysteem rondom de klant	Zorgverzekeraar Zilveren Kruis, Huisartsenzorg Drenthe (HZD).
			Organisatie 5e werkconferentie zorglandschap gericht op het delen en opschalen van goede voorbeelden in Drenthe. Agenderen van opgaven en thema's.	Gemeenten, Zorgverzekeraars, Zorgbeleg Drenthe, CMO STAMM, Proscop
			Aansluiten bij het Interreg VA-project "Sorgen für—Sorgen dass" met als doel om de wederzijdse, grensoverschrijdende inzetbaarheid van zorgmedewerkers te vergroten.	Duitse en Nederlandse zorgwerkgevers, onderwijsinstellingen, kenniscentra, CMOSTAMM, Duitse en Nederlandse overheden

Prioritair thema	Deelopgaven	Acties		Samenwerkingspartners
		Agenderen middellange termijn Beleidskader 2016 – 2020	Opgave korte termijn uitvoeringsagenda 2019	
			Aansluiten bij het Interreg VA-project "Vital Regions" is een initiatief van de provincie Drenthe en Landkreis Emsland waarin een aantal nieuwe producten worden ontwikkeld en getest waarmee ouderen langer zelfstandig kunnen wonen.	Health Hub Roden, Landkreis Emsland, NHL/ Stenden, Gemeente Aa en Hunze, woningbouwcoöperatie de Volmacht
	Drenthe wordt de gezondste provincie van Nederland. Sport als katalysator om inwoners van Drenthe een gezonde leefstijl en gewicht te geven, met daarbij aandacht voor speciale groepen	Doen uitvoeren programma Drenthe Beweegt 2.0 voor de periode 2017 – 2020 gekoppeld aan maatschappelijke trends en ontwikkelingen.	Er worden continu afspraken gemaakt binnen de Council en met SportDrenthe over de meest efficiënte en effectieve uitvoering van het programma Drenthe Beweegt	SportDrenthe, provincie, gemeenten en sportorganisaties
Doen uitvoeren deelprogramma 'Drenthe Gezond!' Drenthe gezond zet zich maximaal in om inwoners zo gezond mogelijk te laten opgroeien en ouder te worden.		Faciliteren van de coördinator die het deelprogramma 'Drenthe gezond' uitvoert (inclusief JOGG/ GIDS programma's) Door verschillende gezondheidsprogramma's aan elkaar te verbinden in Drenthe een vuist maken en gezamenlijk een beweging in gang zetten naar een gezonder Drenthe.	Drenthe Beweegt, gemeenten, welzijn, Kans voor de Veenkoloniën, HANNN, BOKD, CMO STAMM, Sport Drenthe, sport- buurt-coaches en andere stakeholders,	
		Ondersteunen van projecten ook i.s.m. natuur, vrijetijdseconomie en voeding		
		In afstemming met gemeenten en partners aandacht voor het Jeugd Sport en cultuurfonds, zodat alle kinderen mee kunnen doen aan sport en cultuur. ³	Gemeenten, Rijk, Sport Drenthe, Jeugdcultuur en sportfondsen	
	Iedereen kan meedoen bij sport en beweging.	Doen uitvoeren van het deelprogramma 'Drenthe doet mee' binnen Drenthe Beweegt.	In iedere gemeente een aanvalsteam. Mede uitvoering door de coördinerend medewerker preventie voor alle gemeenten bij GGD Drenthe (subsidie ZONmw)	Gemeenten, Sport Drenthe, CMO STAMM, Zorgbelang Drenthe, GGD Drenthe

Prioritair thema	Deelopgaven	Acties		Samenwerkingspartners
		Agenderen middellange termijn Beleidskader 2016 – 2020	Opgave korte termijn uitvoeringsagenda 2019	
Thema 3 Onderwijskwaliteit en toegang arbeidsmarkt, iedereen doet mee	Verbeteren van de onderwijskwaliteit gericht op de toegang tot de arbeidsmarkt. Uitkomsten uit de Onderwijsmonitor laten omzetten in handvatten voor effectief beleid.	Het bieden van een inspirerend, veilig en stimulerend opvoedklimaat aan kinderen in Drenthe.	Met gemeenten nagaan waar onvoldoende regelingen zijn voor deelname van kinderen aan binnen- en buitenschoolse activiteiten. Zo nodig ondersteunen van 'op maat' oplossingen. ⁴	Gemeenten, Stichting Leergeld, jeugdsportfonds, jeugdcultuurfonds
		Uitvoeren van het Drentse excellentietraject gericht op een brede kwaliteitsverbetering	15 nieuwe scholen doen mee aan het 3e en vernieuwde excellentietraject. De scholen uit de 1e 2 trajecten blijven hun goede praktijk uitwisselen. Scholen die het goed doen treden op als ambassadeurs naar andere scholen (visitatie)	Onderwijsinstellingen, Regiegroep onderwijskwaliteit, coördinator Drentse onderwijskwaliteit
	Provinciale rol: stimuleren Faciliteren	Middels het inzetten van de Onderwijsmonitor nader onderzoek doen naar schoolcarrière van Drentse leerlingen die vaak onder hun niveau vervolgopties kiezen. Specifiek aandacht voor de overgang van po-vo	Aanvullend onderzoek "De stem van de jongere"	Drents Trendbureau, Onderwijsmonitor, regiegroep Onderwijskwaliteit
	Inspelen op de gevolgen van demografische ontwikkelingen voor de onderwijskwaliteit	Mobiliteit in het primair onderwijs verder verbeteren. Agenderen in het netwerk van dreigend lerarentekort in PO en VO.	Aansluiten bij de ontwikkelingen van de hybride docent	Stuurgroep onderwijs en krimp, gemeenten, Onderwijsbesturen, OC&W, VOION, platform arbeidsmarkt PO
		Toeleiding naar de arbeidsmarkt; afstemming in de regionale keten.	Ontwikkelingen Programma "Carrièrestart Drenthe". Inzetten op publiek-private samenwerking binnen het beroepsonderwijs, leren, werken en innoveren.	Onderwijs, bedrijfsleven, gemeenten, Partners Techniepact Noord
		Samen met gemeenten aandacht voor relatie onderwijs en sociaal domein, mede in relatie tot ontwikkeling kindcentra.	Delen van goede voorbeelden. Via projecten ontwikkeling van goede praktijkaanpak.	Gemeenten, Onderwijsbesturen, Kindcentra

Prioritair thema	Deelopgaven	Acties		Samenwerkingspartners
		Agenderen middellange termijn Beleidskader 2016 – 2020	Opgave korte termijn uitvoeringsagenda 2019	
	Het verminderen van laaggeletterdheid	Iedereen kan meedoen, zonder belemmeringen, met lezen en schrijven. Zoals het behalen van een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt	Afspraken en financiering Bondgenootschap voor een geletterd Drenthe met inbreng van Biblionet Drenthe (opgave in cultuuragenda). Aansluiten bij de innovatieagenda Drents Netwerk Bibliotheken 2017 – 2020 (met name basisvaardigheden)	Gemeenten, Bondgenootschap voor een geletterd Drenthe, Stichting lezen en schrijven, Biblionet, Onderwijs, ondernemers
			Versterken van de uitvoering middels de uitkomsten van het onderzoek naar de aanpak van laaggeletterdheid, inrichten van een monitor	Bondgenootschap, hogescholen, Drents Trendbureau, Universiteit van Maastricht
	Iedereen kan meedoen ongeacht zijn/haar geaardheid	Samen met cultuur aandacht geven aan Regenboog Provincie Drenthe	Een speciaal ontwikkeld lespakket bij de film "Anders" van Reinout Hellenthal wordt actief aangeboden aan het vo/mbo-onderwijs in Drenthe	CMO STAMM, Onderwijs

<p>Thema 4: Kwaliteit leefgebieden</p> <p>Hoofddoel: kwaliteit van woon- en leefgebieden op peil houden</p>	Aanpak van herstructurering van vastgoed.	Kwaliteit voor stad en dorp. Zorgen voor slimme verbinding met de uitvoering van het herstructureringsfonds ruimtelijke kwaliteit, de retailagenda en het binnenstadfonds. Woningvoorraad in Drentse gemeenten laten aansluiten bij de vraag. Mede zorgen voor een toenemend passend aanbod voor kwetsbare huishoudens, toename duurzame en veilige woningen waarbij mensen langer zelfstandig kunnen wonen.	In minimaal 3 gemeenten samenhang aanbrengen tussen de inzet van energiecoaches en veiligheidscoaches (die mensen adviseren over woningaanpassingen om langer zelfstandig thuis te wonen). Gericht op de particuliere woningmarkt (koop).	Gemeenten, programma energie en klimaat, en afdeling wonen (RO)
--	---	--	---	---

Prioritair thema	Deelopgaven	Acties		Samenwerkingspartners	
		Agenderen middellange termijn Beleidskader 2016 – 2020	Opgave korte termijn uitvoeringsagenda 2019		
			Aansluiten bij ambities projecten Energiearmoede zoals "Samen besparen de Lariks" en "Wijk van de toekomst in Gieten", betreffende de verduurzaming van de Drentse woningmark.	Gemeenten, Stichting energiebank Nederland, woningcorporaties Expeditie energieneutraal wonen (Drentse energie Loket)	
			Ontwikkeling sloopfonds/ vereveningsinstrument. Pilot met Rijksmeester in krimpregio. Ontwikkeling pilots voor de aanpak van sloop van woningen in de particuliere voorraad in de krimpregio (waarbij aandacht voor invulling 'lege plekken')	Rijksmeester, gemeenten	
			Stimuleren dorpsinitiatieven om de leefbaarheid te verbeteren	Voortzetting regeling dorpsinitiatieven in 2019 en 2020. Provinciale bijdrage € 50.000 per gemeente. Goede voorbeelden worden actief gedeeld. Sociale instellingen zijn door gemeenten in te zetten om initiatieven waar nodig te ondersteunen.	Gemeenten en inwoners, CMO STAMM, BOKD, Zorgbelang Drenthe, Landschapsbeheer Drenthe
	Inspelen op de gevolgen van krimp en leefbaarheid.			Samen met gemeenten maken van inventarisatie van de wenselijkheid en de mogelijkheden om dorpshuizen in Drenthe geschikt te maken voor uiteenlopende functies. Initiëren van pilots.	BOKD, Trendbureau Drenthe, Gemeenten en dorpen
				Uitvoering LEADER Zuidoost Drenthe	Projecten en initiatieven ontplooiën en financieren in Zuidoost Drenthe verbonden met initiatieven vanuit de Regiodeal.

Prioritair thema	Deelopgaven	Acties		Samenwerkingspartners
		Agenderen middellange termijn Beleidskader 2016 – 2020	Opgave korte termijn uitvoeringsagenda 2019	
Thema 5 Bereikbare bovenlokale voorzieningen Hoofddoel: bereikbaar houden van bovenlokale voorzieningen voor alle inwoners	Inventariseren van- en inspelen op- de gevolgen van demografische krimp voor de bereikbaarheid van (boven-) lokale voorzieningen.	Participeren bij projecten ontwikkeld in "Anders benutten": Dorpshub in Drenthe Leerlingenvervoer Borger-Odoorn Erfdelen/ Groen voor grijs	Integrale doorontwikkeling dorphub Grolloo, en initiëren van minimaal 2 nieuwe Dorpshubs waarvan minimaal 1 in de krimpregio Zuidoost Drenthe.	Provincies Groningen, Friesland, gemeenten, ov-bureau, BOKD, Trendbureau Drenthe,
	Realiseren van een Drenthe dekkend netwerk voor snelle digitale bereikbaarheid (breedband).	Aanpak Breedband: In het voorjaar van 2019 is in geheel Drenthe breedband beschikbaar dat minimaal voldoet aan de Europese norm voor Next Generation Access, zodat optimaal gebruik kan worden gemaakt van de innovaties die via breedband beschikbaar zijn en komen. Daarmee wordt een digitale tweedeling voorkomen en de economie en leefbaarheid op het platteland versterkt. Provinciale rol: coördineren, stimuleren	Onderzoeken of het proces van burgerinitiatieven dat voor Breedband is opgestart ook benut kan worden om initiatieven van inwoners in sociaal domein te ontplooiën	Gemeenten, initiatiefnemers, BOKD

Toelichting activiteiten

De acties op de korte termijn worden hieronder per thema nader toegelicht

Thema 1: Kennis, Drenthe leert

Provinciale rol: aanjagen innovatie en samenwerking.

Betrouwbare en richtinggevende informatie is van groot belang om maatschappelijke opgaven effectief aan te pakken. Door data te delen, in samenhang te duiden en kennis uit te wisselen, ontstaat een gefundeerd en eenduidiger beeld dat integraal werken mogelijk maakt. Dit vraagt om een bovenlokale scope en betrouwbare informatie. We willen door monitoring nog beter in beeld brengen wat de maatschappelijke opgaven zijn en welke trends op middellange termijn zichtbaar zijn. We zijn een onafhankelijke partner met de instrumenten en middelen om de regio hierin te faciliteren. We zien daarbij de volgende kerntaken:

- Creëren van goede kennisinfrastructuur als basis voor ons beleid (monitoring, kennisvergaring, burgerpanel, integrale aanpak, bewustwording, netwerk in beeld)
- Verbinden kennis en onderzoek

Dit doen we door middelen per thema in te zetten bij de volgende partijen:

Drenthe weet, thema's leefbaarheid en krimp algemeen

- Trendbureau Drenthe
- Kennis Netwerk Krimp Noord-Nederland
- Hoogleraar bevolkingsdaling

Thema Drenthe gezond

- Data delen Zorglandschap (GGD, Zilveren Kruis)
- Uitvoering JOGG-programma's (Hanze Hogeschool)
- Zorgmonitor en optioneel: transformatie in sociaal domein in beeld brengen (Trendbureau Drenthe)

Thema Drenthe doet mee

- Armoede (Onderzoek RUG overerfbare armoede)
- Laaggeletterdheid (Onderzoek Universiteit Maastricht naar aanpak laaggeletterdheid)
- Onderwijsmonitor (Trendbureau Drenthe)

Thema Drenthe leefbaar

- Leefbaarheidsmonitor (Trendbureau Drenthe)
- Behoud en versterking ruimtelijke kwaliteit in krimpende dorpen, in samenwerking met bewoners en gemeenten.
- Monitoren van ontwikkeling kwaliteit en kwantiteit woningen (Strategisch Voorraadbeheer)

Leefbaarheid in dorpen in beeld brengen (BOKD)

Thema Drenthe verbonden

Regiodeal Zuidoost

Het Trendbureau Drenthe zal een coördinerende rol vervullen bij monitoren van de Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe.

Trendbureau Drenthe

Uitgangspunten Trendbureau Drenthe bij CMO STAMM

Positionering

Het Trendbureau Drenthe is een onafhankelijke kennisinstelling werkend vanuit provinciaal perspectief, maar kan specifieke gegevens leveren aan gemeenten. Het Trendbureau volgt de trends en ontwikkelingen in het domein van leefbaarheid en krimp. Hoofddoel is het ondersteunen van de lokale beleidsontwikkeling van Drentse gemeenten, de provincie en maatschappelijke instellingen. Onderzoek wordt onafhankelijk verricht en wetenschappelijk verantwoord. Organisatorisch maakt het bureau onderdeel uit van CMO STAMM.

Kerntaken

1. Data verzamelen, bewerken en ontsluiten voor beleidsmakers van overheden en maatschappelijke instellingen;
2. Interpreteren van deze data en analyseren tot informatie en kennis;
3. Leveren van een bijdrage die signaleert, duiding geeft en de agenda bepaalt ten behoeve van beleidsontwikkeling binnen de financiële kaders en die past bij de verschillende fasen van de beleidscyclus

Er is bij de start in 2017 een begeleidingsgroep van bestuurders van gemeenten en provincie ingesteld om de uitvoering binnen het Trendbureau Drenthe te voeden en te volgen. Daarbij wordt vooral gekeken naar de invulling van de kernfunctie: Duiding en dialoog en bijvoorbeeld het inrichten van een nieuwe transformatie- of zorgmonitor.

Het Trendbureau Drenthe neemt het initiatief om steeds samenwerking en afstemming te zoeken met andere data- en kennisinstituten en deze zowel landelijk als lokaal verder in te vullen:

- Kennis Netwerk Krimp Noord-Nederland KKNN/ Leerstoel bevolkingsdaling
- GGD Drenthe
- UMCG/ Lifelines e.a.
- RUG (o.a. onderzoek naar intergenerationele armoede)
- Alliantie van Kracht tegen armoede
- Bondsgenootschap voor een geletterd Drenthe (opbouwen kennisnetwerk)
- Sociale organisaties BOKD, Sport Drenthe (Drenthe Beweegt), Zorgbelang Drenthe

Werkateliers en leerkringen⁵

Ook de doorontwikkeling van Trendbureau Drenthe is een speerpunt. In 2019 willen we met gemeenten en Trendbureau Drenthe nadrukkelijk experimenteren met het presenteren en bespreken van onderzoek en monitoring. Daarover willen we een dialoog voeren in regionale werkateliers. We zien in dat verband samenhang met de kenniscafés van het KKNN, de dialoogtafel uit het Drentse Zorglandschap en inhoudelijke themabijeenkomsten vanuit het programma Drenthe Beweegt. BOKD, Zorgbelang, Sport Drenthe zijn samenwerkingspartners bij de verschillende thema's. De verbinding tussen de verschillende thema's willen we versterken.

Daarnaast willen we rondom de onderzoeken naar overerfbare armoede en laaggeletterdheid regelmatig leerkringen organiseren. De onderzoekers van de RUG brengen sinds 2018, samen met het Trendbureau Drenthe, geregeld feitenbladen⁶ uit die gegevens helder in beeld brengen. Deze worden actief gedeeld met het werkveld in zogenaamde leerkringen overerfbare armoede. In deze leerkringen zijn per gemeente zo'n 20 proactieve mensen uit verschillende organisaties en disciplines actief. Het gaat om professionals en vrijwilligers binnen het brede sociale domein (van welzijn, woningbouw tot zorg) die zich betrokken voelen bij de aanpak van overerfbare armoede en samen met anderen, over organisatiegrenzen heen, hun tanden willen zetten in dit vraagstuk. Een dergelijke werkwijze starten we ook rondom het onderzoek naar laaggeletterdheid.

Onderzoek naar overerfbare armoede in de Veenkoloniën van de RUG

Uit de eerste fase van het onderzoek blijkt de groep 'arme' jongeren zich vooral te concentreren in het noordoosten van de Veenkoloniën en gebieden rondom Emmen en Assen. Daarnaast blijkt dat ouders van arme kinderen in de Veenkoloniën vaak een lager inkomen hebben. De volgende stap in het onderzoek is om samen met desbetreffende gezinnen te onderzoeken hoe zij denken over de kansen van de volgende generatie in hun gezin en hoe ze hierop anticiperen. Wanneer door weinig mobiliteitsmogelijkheden en -bewegingen mensen als het ware 'opgesloten' zitten in de eigen omgeving ontstaan coping-strategieën⁷ die de overerfbaarheid kunnen versterken. De manier waarop mensen omgaan met hun situatie bepaalt onder andere hoe groot de invloed van de situatie is op het welbevinden van een persoon. Door meer inzicht te krijgen in de vorm en betekenis van armoede en de copingstrategieën kan er gewerkt worden aan gerichtere ondersteuning voor families in de regio om gezamenlijk een einde maken aan de stijgende trend van langdurige armoede.

De onderzoekers van de RUG brengen samen met het Trendbureau Drenthe geregeld feitenbladen⁸ uit waarop gegevens met betrekking tot overerfbare armoede helder in beeld worden gebracht. Movisie faciliteert de eerdergenoemde leerkringen, in samenwerking met de Alliantie van Kracht, de Tintengroep en CMO STAMM.

De onderzoeksresultaten zullen ook regelmatig tijdens congressen en werkbijeenkomsten worden gedeeld met een breder publiek.

5 Een leerkring is dé plek waar kennis en praktijken worden gedeeld en opgewerkt naar gezamenlijke kennisvragen, gedeelde experimenten, nieuwe routines en nieuwe toepassingen. Er wordt op een gestructureerde wijze geleerd en kennis uitgewisseld.

6 Deze feitenbladen kunt u vinden op trendbureaudrenthe.nl/armoede

7 Een coping-strategie is een manier van omgaan met een stressvolle situatie.

8 Deze feitenbladen kunt u vinden op trendbureaudrenthe.nl/armoede

Monitoring

Het onderzoek is gestart in het voorjaar van 2018 met het maken van een Geletterde kaart van Drenthe. De kaart, die begin 2019 wordt gepresenteerd, vormt het startpunt van het jaarlijkse monitoronderzoek en geeft een overzicht van intermediaire organisaties, wijze van aanpak en het bereik van laaggeletterde doelgroepen. Daarbij gaat het om de vraag: op welke doelgroepen zijn wervings- toeleidings- en aanbodactiviteiten gericht en in hoeverre sluit dit aan bij de lokale context? Aan de hand hiervan gaan we samen in gesprek: delen van ideeën en oplossingen voor knelpunten en formuleren van actiepunten.

Impact onderzoek

Het eerste deel van het onderzoek geeft een jaarlijks overzicht van het bereik van laaggeletterde doelgroepen en de toeleiding van doelgroepen naar een vorm van taalaanbod. Een volgende vraag is wat de impact van dit taalaanbod is: leidt het tot een betere taalbeheersing, sociale inclusie of een betere positie op de arbeidsmarkt? En welke kenmerken van laaggeletterde respondenten hebben daar invloed op?

In aanvulling op het monitor- en impactonderzoek wordt een kwalitatief onderzoek ingezet, om op een gedetailleerde manier succes- en faalfactoren te kunnen onderscheiden. Wat heeft ervoor gezorgd dat werving en toeleiding, begeleiding of scholing van laaggeletterden meer of minder succesvol is?

De resultaten en de voortgang worden besproken in leerkringen in de regio's en op bredere werkbijeenkomsten. Een begeleidingsgroep vanuit het Bondgenootschap voor een geletterd Drenthe en een bestuurlijke klankbordgroep zorgen voor een goede verbinding met het werkveld.

De resultaten zullen worden gedeeld op de website van het Trendbureau Drenthe (dossier laaggeletterdheid) en via partners uit het Bondgenootschap zoals de gemeenten (taalhuizen) ROC's, Biblionet en Stichting Lezen en Schrijven.

Drents en Duits in het onderwijs, lectoraat

Van 2015 tot 2018 hebben de NHL, Stenden en het Huis van de Taal een goede start kunnen maken met het project. Het lectoraat is gefinancierd door Cultuur (Streektaal), Economie (arbeidsmarkt) en Krimp en Leefbaarheid (onderwijskwaliteit).

Per 2019 start fase 2 van het project². In de komende periode willen de uitvoerders meer structuur geven aan zowel het onderwijs in de streektaal (Drents) als aan buurtaalonderwijs (Duits).

De projectgroep heeft de ambitie om meer scholen voor het project te werven, kerndoelen voor het niveau van de bereikte taalvaardigheden uit te werken en te onderzoeken. Verder wil de projectgroep het aanbod voor het voortgezet (beroeps)onderwijs uitbreiden en de verbinding met het thema laaggeletterdheid (ook op ons verzoek) explicieter maken. Op deze wijze ontstaat meer aansluiting bij de specifieke behoeften van de regio voor wat betreft taalkennis, toegang tot de arbeidsmarkt en geletterdheid.

Belangrijk bij het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs, is een focus op de doorgaande leerlijn. In de Drentse Onderwijsmonitor wordt al een aantal jaren geconstateerd dat er in Drenthe lagere schooladviezen worden gegeven dan landelijk het geval is, terwijl de prestaties in het basisonderwijs veelal niet onderdoen voor de landelijke. Met het vervolgproject en in samenwerking met de Onderwijsmonitor wordt onderzocht op welke manier deze lagere schooladviezen gerelateerd zijn aan taal en meertaligheid?

Het vervolgproject onderzoekt de relatie tussen streektaal, meertaligheid en laaggeletterdheid in de provincie Drenthe onderzoeken en wil een zogenoemd “family literacy” (gezinsgeletterdheid) programma opzetten.

Er is binnen dit project cofinanciering van Cultuur, Leefbaarheid en Economie (arbeidsmarkt).

Kennisnetwerk Krimp Noord-Nederland

Einde 2018 zijn, samen met Fryslân en Groningen, de werkzaamheden van het KKNN geëvalueerd. We hebben onze bijdrage met twee jaar verlengd voor de jaren 2019 en 2020.

Leerstoel bevolkingsdaling

We financieren samen met de provincies Fryslân en Groningen de leerstoel bevolkingsdaling bij de RUG tot september 2020.

Thema 2: Beschikbare en toegankelijke zorg en gezondheid en vitaliteit door sport en bewegen

Provinciale rol: Regisseren, agenderen, partijen bijeenbrengen, behartigen van belangen (public affairs)

- Drenthe Beweegt: Vergroten (positief) ervaren gezondheid. Bevorderen gezonde leefstijl en voldoende aanbod van sportmogelijkheden.
- Werkagenda Drents Zorglandschap (goed georganiseerd en gelokaliseerd lokaal zorgaanbod)
- Thema langer zelfstandig thuis, waaronder dementie, levensloopbestendig wonen en het voorkomen van eenzaamheid
- Betrokkenheid bij Europese projecten met belangrijke thema's voor onze regio, zodat we:
 - Op de hoogte zijn van recente innovaties, ontwikkelingen en kennis (en deze kunnen delen met de regio)
 - Op Europees niveau opgaven uit onze regio kunnen inbrengen en agenderen

Twee relevante projecten voor 2019 zijn ‘Sorgen für, sorgen dass’ en ‘In for care’:

‘Sorgen für, sorgen dass’ ...

‘In for care’ is onderdeel van Interreg, een Europees programma dat zich inzet voor samenwerking tussen regionale gebieden in verschillende landen. Binnen In for Care werken de landen rondom de Noordzee samen aan een vraagstuk dat hen allemaal raakt: de verschuiving van een systeem waarbij de overheid de zorg organiseert en betaalt, naar een samenleving waarin inwoners op basis van zelfredzaamheid en participatie zorg en ondersteuning meer zelf en onderling organiseren. Aanleidingen hiervoor zijn de vergrijzing, stijgende kosten voor zorg en ondersteuning en minder beschikbare middelen. Binnen In for care werken de partners aan nieuwe manieren en structuren informele zorg te stimuleren en te faciliteren. Zo worden er

nieuwe methoden ontwikkeld om vrijwilligers te werven, te behouden en te trainen. De kosteneffectiviteit van de inzet van informele zorg wordt onderzocht. We experimenteren met het betrekken van werkgevers bij de ondersteuning aan mantelzorgers en we monitoren beleidsmatige ontwikkelingen in de diverse landen.

Werken aan het realiseren van een goede infrastructuur voor bereikbare, betaalbare zorg en toekomstbestendige zorg in Drenthe

We zijn inmiddels 4 jaar onderweg na de decentralisaties van zorgtaken en de hervorming van de langdurige zorg. Gemeenten en zorgverzekeraars vinden elkaar in Drenthe steeds beter waar de samenwerking nuttig en noodzakelijk is. Afstemming van taken, rollen en verantwoordelijkheden tussen beide financiers blijft van groot belang. Dit geldt zowel op landelijk, regionaal als lokaal niveau. Doel is de juiste zorg op de juist plek voor de inwoners van Drenthe: integraal en substitutie met voorliggend aanbod waar mogelijk.

De kwaliteit en bereikbaarheid van het zorgaanbod overeind houden is in Drenthe (gezien bovengenoemde regio-specifieke kenmerken) een uitdagende opgave die we samen moeten realiseren. Het aanbod van verschillende voorzieningen staat onder druk en domeinen zijn communicerende vaten. Structurele samenwerking met gemeenten en stakeholders binnen het Drents zorglandschap draagt bij aan duurzame oplossingen voor de (toekomstige) zorginfrastructuur van Drenthe. Als provincie spelen wij daarbij een verbindende en faciliterende rol door:

Zorglandschap

Wij zien actuele ontwikkelingen in de Drentse zorginfrastructuur. De zorgsector is in beweging en aan het veranderen. Als gevolg van de vergrijzing en een hogere levensverwachting zien we de zorgvraag veranderen en toenemen. Vanwege actuele ontwikkelingen hebben we het initiatief genomen tot een zorgtafel. Doel hiervan is een gesprek over:

1. Een toegankelijke, beschikbare en betaalbare zorginfrastructuur in Drenthe
2. En voldoende en goed gekwalificeerd (zorg)personeel in Drenthe

De zorgtafel is breed samengesteld en verbindt partijen. De meerwaarde zit in samenwerken vanuit verschillende belangen aan de toekomst van de zorg. Allemaal met één doel voor ogen: goede zorg voor inwoners van Drenthe voor nu en in de toekomst.

Procesbegeleiding Drents Zorglandschap

Met daarin drie prioritaire thema's, zoals vastgelegd in de werkagenda Drents Zorglandschap 2017-2018:

- Effectief samenwerken in de wijk (krachtige basiszorg);
- Ontwikkeling van een sterke en sluitende GGZ-keten;
- Mogelijkheden voor (gezamenlijke) preventieactiviteiten vergroten. (In samenhang met 'Drenthe Beweegt')

In het jaar 2017 is op basis van de werkagenda aan de drie prioritaire thema's gewerkt.

Daarbinnen is gestart met een aantal concrete activiteiten, waaronder het afstemmen van de inkoop wijkverpleging (S1) en de gezamenlijke verkenning van de GGZ-keten.

Zorgtafel

Begin 2018 is in de uitvoeringsagenda 2018 de ambitie aangescherpt om de samenwerking Drents Zorglandschap tussen de drie partijen door te ontwikkelen naar -nog meer- concrete gezamenlijke activiteiten. Deze moeten eraan bijdragen dat de zorg en ondersteuning voor inwoners/cliënten in Drenthe efficiënt en in samenhang wordt georganiseerd. Speerpunten (aanvullend/aanscherpend op de prioritaire thema's) zijn:

- Ouderenzorg: Aangezien ook in Drenthe de vergrijzing fors toeneemt heeft het thema ouderenzorg een grote prioriteit. Het aanpakken van eenzaamheid en de ontwikkeling van langer zelfstandig thuis wonen (o.a. bij dementie) zijn twee voorbeelden van vraagstukken waarvoor samenhang en samenwerking van belang is.
- Knelpunten op de grensvlakken van wetgeving voor jeugdigen 18-/18+

Aangezien Zilveren Kruis als verzekeraar wil samenwerken op regionale schaal (Drenthe) en de verschillende vraagstukken ook gemeentegrenzen overstijgen, is een Drents perspectief nodig om deze vraagstukken effectief op te pakken.

- Initiëren projecten met aanpak dementie i.s.m. zorgaanbieders en gemeenten
- Door gemeenten en stakeholders zicht krijgen op inhoudelijke en procesmatige beleidsbepalingen tussen de verschillende wetten en financieringsstromen (WMO, HLZ en ZvW). Waar nodig ondersteunen met lobby.
- Doorontwikkeling anderhalvelijnszorg. Delen van voorbeelden.
- Intersectorale projecten (wonen en zorg) om mensen te ondersteunen langer zelfstandig en veilig in (eigen) huis te kunnen blijven wonen. Speciale aandacht geven we aan mensen met een eigen woning en weinig financiële mogelijkheden.
- Geleidelijke invoering van een digitaal communicatiesysteem rondom de klant dat in huisartsenpraktijken in Drenthe gebruikt wordt. De communicatie met en voor de klant is belangrijk omdat mensen steeds langer thuis blijven wonen.
- Verder brengen van de aanzet die gemaakt is m.b.t. het onderwerp ouderenzorg en dementie in de werkconferentie. Binnen de werkgroep van de werkconferentie zijn al ideeën ontstaan over de manier waarop dat zou kunnen.
- Het eventueel organiseren van een 5e werkconferentie zorglandschap, gericht op het delen en opschalen van goede voorbeelden in Drenthe.
- Aansluiten bij het Interreg VA-project "Sorgen für Sorgen dass" met als doel de wederzijdse, grensoverschrijdende inzetbaarheid van zorgmedewerkers te vergroten.
- Aansluiten bij het Interreg VA-project "Vital Regions" is een initiatief van de provincie Drenthe en Landkreis Emsland waarin een aantal nieuwe producten wordt ontwikkeld en getest. Hierdoor kunnen ouderen langer zelfstandig blijven wonen.

Zorgtafel

Afhankelijk van de vraag vanuit het brede zorgveld faciliteren we het gesprek over kwalitatief goede en bereikbare zorg. In gezamenlijkheid werken we bovendien aan voldoende en goed gekwalificeerd personeel in de regio. Het is op dit moment nog niet duidelijk hoe de Zorgtafel in 2019 verder gaat.

Deelprogramma in Drenthe Beweegt "Drenthe gezond"

Drenthe kent de hoogste zorgconsumptie van Nederland. In de Veenkoloniën ligt de levensverwachting bijna 10% onder het nationale gemiddelde. Het aantal jaren dat daarvan 'ongezond' wordt doorgebracht, ligt nog hoger. Om zo effectief mogelijk te werken zijn er in Nederland

een aantal programma's dat zich vooral richt op gezondheidsverschillen. Interventies richten zich met name op de achterstanden. Gezond In De Stad (GIDS) is een programma dat gezondheidsverschillen wil terugbrengen. Het programma is actief in 9 van de 12 Drentse gemeenten. De Veenkoloniën (provincie overstijgend) krijgen een extra impuls met de "Kans voor de Veenkoloniën" om structureel de gezondheidspositie te verbeteren. Het is een community based programma met een regionale (gemeenten en provincie overstijgend) aanpak, vergelijkbaar met JOGG; een programma dat vooral op gewicht is gericht.

Dit alles betekent dat in de afgelopen 4 jaar de inzet van middelen in Drenthe, en meer specifiek in Zuidoost-Drenthe, is verveelvoudigd. In een aantal gemeenten, zoals Westerveld, wordt al succesvol samengewerkt op het terrein van gezondheid. Ook in andere gemeenten ontstaan programma's als Emmen Gezond, Meppel Gezond, waarin JOGG en GIDS gezamenlijk optrekken. Naar aanleiding daarvan is binnen het deelprogramma Drenthe gezond ook op Drents niveau een coördinator aangesteld. Ze wordt ondersteund door een stuurgroep van betrokken stakeholders.

Dankzij de titel voor Drenthe als 'European Community of Sport 2019' is er een grote extra impuls om met alle partners meer aandacht te besteden aan sport en bewegen.

Deelprogramma in Drenthe Beweegt "Drenthe doet mee"

'Drenthe doet mee' wil het maximale uit de kracht van sport en bewegen halen en deze inzetten om een substantiële bijdrage te leveren aan het doel: iedere inwoner doet volwaardig mee aan de samenleving.

Daarbij beseft Sport en bewegen dat het slechts een van de bronnen is die van invloed zijn op het participatieproces. Het doel is om in optimale samenwerking met alle andere betrokkenen in het sociale domein (van formele tot informele omgeving) de professionals die het dichtst bij inwoners staan, te ondersteunen.

Resultaten

Om dit doel te bereiken zetten we in op 4 resultaten:

1. Er is een provinciale/overkoepelende visie en er zijn 12 gemeentelijke visies en uitvoeringsprogramma's (met liefst zoveel mogelijk betrokkenen uit de gemeenschap) gericht op de inzet van de kracht van sport en bewegen in het sociale domein.
2. In de visie staat in ieder geval beschreven op welke manier de sociale teams ondersteund gaan worden. Zij worden als scharnierpunt gezien. Daarnaast is de focus bepaald (op welke groepen, welke activiteiten, welke structuur).
3. Gemeenten zijn in staat om de kracht van sport en bewegen in te zetten. In 2019 willen we dat er in minimaal 6 gemeenten een 'aanvalsteam' is dat het project opstart.
4. De provincie is erin geslaagd om de kracht van sport en bewegen in te zetten

Summerschool voor buurtsportcoaches en werkers in de sociale teams:

Vroeger organiseerden buurtsportcoaches toernooien in de wijk. Dat gebeurt nog steeds, maar het zwaartepunt binnen het werk is verplaatst. In het kader van de participatiemaatschappij en de decentralisatie worden er nieuwe vaardigheden van professionals, zoals buurtsportcoaches, welzijnswerkers en JOGG-regisseurs gevraagd. Tegenwoordig fungeren ze veel meer in het brede sociale domein. Ze krijgen te maken met complexere problematiek, werken samen in

sociale teams en hebben ook een signalerende functie. Hoe doe je dit allemaal, als je nog niet eerder een beroep hebt hoeven doen op de vaardigheden die hiervoor nodig zijn? Vanuit deze gedachte is in 2018 als pilot de Summerschool gestart die in 2019 een vervolg krijgt.

Preventie voor Drentse gemeenten

Vanuit de wens van gemeenten en provincie om efficiënt samen te werken, gaan de volgende drie projecten intensief samenwerken en de krachten bundelen:

- Drents netwerk Positieve Gezondheid (penvoerder Zorgbelang Drenthe)
- Aan de slag met preventie in de Drentse gemeenten (penvoerder GGD Drenthe)
- Drenthe doet mee (penvoerder Drenthe beweegt/SportDrenthe)
- Tussen deze projecten zit zoveel overlap dat ervoor is gekozen om deze trajecten (deels) samen te voegen.

De doelstelling ‘terugbrengen van de gezondheidsverschillen’ en het ‘effect verbeteren van de gezondheidspositie van inwoners in Drenthe’ komt prominent terug in de drie projecten. Daarbij zijn het alle drie bovenlokaal ontwikkelde plannen, die allemaal op lokaal niveau (gemeenten, maar vaker zelfs wijken en dorpen) worden uitgevoerd. Elk project heeft eigen kenmerken, maar door ze te koppelen ontstaat meer kracht:

- Aan de slag met preventie zorgt met de wijkprofielen voor een stevig fundament en is de toegang naar de meest effectieve bewezen interventies.
- Het netwerk Positieve gezondheid zorgt vooral voor bewustwording en bepaling van het speelveld. Dit project is gebaseerd op het gedachtengoed van Machteld Huber.
- Drenthe doet mee is ontstaan op basis van inspiratie van Louis Overgoor (het verleggen van de focus op Ziekte en Zorg naar Gezondheid en Gedrag) met het accent op actie en doen (aanvallen).

In elk van de trajecten zitten gespreksronden met verschillende namen. Deze rondes worden gezamenlijk ingevuld. In elke gemeente komt een ‘werkgroep/aanvalsteam’ op maat die aan de slag gaat met de gezamenlijke doelstellingen en acties.

Pilot

SportDrenthe, Sport Fryslân en Huis voor de Sport Groningen hebben de Hanzehogeschool Groningen gevraagd mee te denken over een driedaagse Summerschool, waarin professionals kennis en vaardigheden opdoen waarmee ze in hun werk de volgende stap kunnen zetten.

Ontschotten

Met een initiatief als de Summerschool krijgen professionals in de wijk meer handvatten. ‘Hoe haal je de vragen in de wijk nu op? Welke verwachtingen hebben we van elkaar in het team? En waarvoor kan ik andere professionals benaderen? We zijn het vaak nog niet gewend om echt samen te werken. Dat ‘ontschotten’ is belangrijk, je ziet dat nu overal gebeuren. Na een evaluatie van de pilot gaan we de Summerschool in 2019 voortzetten.

Thema 3: Onderwijskwaliteit en toegang arbeidsmarkt, iedereen doet mee

Provinciale rol: Regisseren, agenderen, partijen bijeenbrengen, behartigen van belangen (public affairs)

- Onderwijskwaliteit, toegankelijkheid onderwijs (verbeteren onderwijskwaliteit en aanbod opleidingen op peil houden ook in regio's met krimp)
- Drenthe Beweegt (Sport als middel om inwoners zo optimaal mogelijk te betrekken bij de samenleving)
- Toegang arbeidsmarkt (aansluiting onderwijs op arbeidsmarkt, creëren werkgelegenheid)
- Terugdringen armoede (o.a. koppeling energiarmoede, en verder inzet op onderwijs en arbeidsmarkt)
- Aanpak laaggeletterdheid

Onderwijs en krimp

In onze Economische Koers en het uitvoeringsprogramma Arbeidsmarkt geven we aan dat de verdergaande digitalisering en flexibilisering van de arbeid leidt tot verdringing en vervanging op de arbeidsmarkt. Voor specifieke groepen wordt de afstand tot de arbeidsmarkt groter. Dit zet de samenhang in de samenleving onder druk: de mogelijkheden aan de samenleving deel te nemen worden kleiner. Immers: betaald werk zorgt voor inkomen, eigenwaarde en het verbindt mensen. Laaggeletterdheid is niet louter een individueel probleem maar ook een economisch probleem. Samen met onze partners (onderwijs en bedrijfsleven) proberen wij polarisatie op de arbeidsmarkt te voorkomen en de huidige en toekomstige Drentse beroepsbevolking voor te bereiden op de economie van de toekomst.

In 2019 zullen wij extra aandacht besteden aan het (v) mbo-onderwijs in Drenthe. Veel kinderen in Drenthe volgen een mbo-opleiding en de arbeidsmarkt heeft een grote behoefte aan werknemers met een dergelijke opleiding. Op dit moment zitten technische vmbo-opleidingen in zwaar weer. De (autonome) ontwikkelingen zoals terugloop van het aantal leerlingen, het vraagstuk van de bekostiging, organisatieproblemen, de kwaliteit van het techniekonderwijs en onvoldoende goede docenten maken het lastig om kwalitatief hoogstaand en dekkend techniekonderwijs te blijven bieden. Een ontwikkeling die vanuit maatschappelijk economisch oogpunt onwenselijk is, vooral nu bedrijven steeds vaker schreeuwen om voldoende en goed gekwalificeerd personeel.

Vanuit onze provinciale verantwoordelijkheid voor een sterke regionale economie en een leefbaar Drenthe en vanuit onze rol als verbinder, willen wij scholen de komende maanden ondersteunen bij hun streven naar een krachtig en duurzaam (techniek-) onderwijs op provinciaal niveau.

We sluiten daarbij aan bij de plannen van de rijksoverheid die in het kader van sterk techniekonderwijs 100 miljoen extra uittrekt om techniekonderwijs weer op niveau te brengen.

Voorts is er landelijk een bedrag van 20 miljoen per jaar extra beschikbaar voor de kleine scholentoeslag. De fusietoets in het basisonderwijs wordt geheel geschrapt. In het voortgezet onderwijs wordt de toets geschrapt in geval van krimpproblematiek. De stuurgroep Onderwijs en Krimp zal bekijken of deze maatregelen voor Drenthe perspectief bieden.

Krimp in het VO

De stuurgroep Onderwijs en Krimp heeft aandacht voor de gevolgen van krimp in het voortgezet onderwijs. De gevolgen van de afname van het aantal leerlingen worden actief gedeeld met vo-bestuurders. In samenspraak met de andere krimpregio's pleit Drenthe voor een grondige "krimpcheck" op het wetsvoorstel Vereenvoudiging Bekostiging VO, bij voorkeur in relatie tot de stapeling van effecten en het wetgevingstraject Inpassing LWOO en PrO binnen Passend Onderwijs. Naar aanleiding daarvan kan worden onderzocht hoe onbedoelde effecten voor het voortgezet onderwijs in krimp- en anticiperregio's voorkomen kunnen worden. Naar aanleiding van een brief vanuit de krimpregio's (K6) zijn we hierover inmiddels in gesprek met het ministerie van OCW. Begin 2019 beleggen we een Drents overleg met bestuurders vanuit het VO en gemeenten om de stapeling van effecten door de bevolkingsdaling te bespreken. Naast de bekostigingssystematiek zijn dat b.v. het lerarentekort, dreiging van sluiting van locaties, vervoer, toenemende zorgvraag van leerlingen. Wellicht kunnen we komen tot een Drents-breed plan van aanpak.

Onderwijskwaliteit

"Haal uit leerlingen wat erin zit!" De regiegroep Drentse Onderwijskwaliteit, met vertegenwoordigers uit het onderwijs, gemeenten en provincie, is continu aan de slag om de kwaliteit van het onderwijs in Drenthe verder te versterken. De jaarlijkse onderwijsmonitor is daarbij een belangrijk instrument. Het aantal (zeer) zwakke scholen neemt weliswaar af, maar de gewenste gelijke kansen in het onderwijs staan onder druk. Dit komt onder meer door armoede, laaggeletterdheid, lagere schoolkeuze en afstroom na schooladvies. Ook blijkt het in krimpregio's, waar het onderwijsaanbod onder druk staat, voor sommige scholieren lastig de meest gewenste opleiding te bereiken. De regiegroep neemt zich voor de resultaten van de Onderwijsmonitor en verdiepende onderzoeken beter te benutten. Deze moeten onderdeel worden van de beleids-cyclus in het onderwijs en bij de overheid.

De volgende acties zijn van belang:

- Geef scholen die het goed doen een ambassadeursrol voor andere scholen (visitatietrajecten)
- Breng goede voorbeelden meer onder de aandacht (excellente school in arme wijk Hoogeveen, ouderbetrokkenheid)
- Meer ondersteuners op school, zodat leraren weer tijd hebben voor de klas
- Beter ICT
- Invalpoule (zorgen dat klassen niet te maken krijgen met steeds nieuwe invalkrachten)
- Let op krapte op de arbeidsmarkt voor onderwijzers en leraren (ook voor zorg en techniek)
- Projecten (landelijk OCW en arbeidsmarkt) om leraren bij te scholen, te ontlasten, nieuwe inzichten op te doen en nieuwe leraren ervaring te laten opdoen
- Nieuw excellentietraject richten op zwakke scholen
- Scenario's aanpak leerlingendaling (behoud van hbo in krimpgebied). Actualiseren en benutten van spreidingsplannen.
- Beter benutten regelingen vanuit gemeenten voor leerlingen van ouders met een krappe beurs: Stichting Leergeld, Jeugdsport en cultuurfonds e.d.
- Inzetten op beroepsgerichte praktijkopleidingen voor vakmensen (ambachten)

Aanvullend onderzoek: "De stem van de jongere":

Na de aanvullende onderzoeken vanuit de Onderwijsmonitor inzake de schoolkeuze van leerlingen na het po en de afstroom in het vo bij leraren en ouders wordt in 2019 nader onder-

zoek gedaan onder de leerlingen zelf. We willen zowel vmbo-, havo- als vwo-leerlingen spreken. De werkvorm kan per groep verschillen en wordt nader bepaald.

Informatie die zal worden opgehaald:

- Wat zijn volgens de jongeren zelf de redenen voor afstroom of doubleren?
- In hoeverre is er de keuze tussen afstromen of doubleren? Wat heeft of had hun voorkeur en waarom?
- Wat helpt hen of had hen kunnen helpen om hun (geadviseerde) opleiding te voltooien?
- Wat motiveert hen, wat zorgt ervoor dat ze ervoor willen gaan? Dat ze plezier hebben in een vak of in school?
- Wat vinden zij goed of minder goed gaan in het onderwijs?
- Wat zijn succesvolle benaderingen (didactisch en pedagogisch)?
- Zijn hierin verschillen tussen jongens en meisjes?

Onderwijskwaliteit en toegang arbeidsmarkt:

Dit beleidsthema heeft een sterke verbinding met de economische agenda arbeidsmarkt en onderwijs waarin vooral het sectorale belang van de arbeidsmarkt (de vraagkant) centraal staat. De in deze agenda beschreven aanpak heeft tot doel het brede onderwijsveld voor iedereen toegankelijk te maken en zorg te dragen voor een upgrading van het opleidingsniveau van de Drentse beroepsbevolking. Borging van de basiskwaliteit in het onderwijs en het tijdig anticiperen op demografische ontwikkelingen in het onderwijs staan hierin voorop. De combinatie van deze twee beleidsvelden bedient zowel de vraagkant als de aanbodkant en versterkt de Drentse arbeidsmarkt op integrale wijze.

In aanvulling op de landelijke en gemeentelijke instrumenten blijkt dat in Drenthe extra aandacht nodig is voor het Human Capital van de toekomst. Zo kent Drenthe van oudsher gemiddeld een lager opgeleide beroepsbevolking dan de rest van Nederland. Kinderen van nu zijn de ondernemers en werknemers van de toekomst. Naast investeringen in een goede aansluiting van het (beroeps)onderwijs op de praktijk in bedrijven, zijn netwerken, ervaringen en vaardigheden van grote invloed op een succesvolle loopbaan. Hierin speelt ook de rurale structuur van de provincie en de bereikbaarheid van voorzieningen een belangrijke rol.

Samen met de Drentse gemeenten willen wij onderzoeken op welke manier de talentontwikkeling van jongeren daar waar nodig ondersteund kan worden, zodat jonge leerlingen een goede keuze voor hun vervolgopleiding maken en daarmee hun toekomstige kansen op de arbeidsmarkt vergroten. In aanvulling op de gemeentelijke instrumenten willen we extra vraaggerichte impulsen voor onze toekomstige beroepsbevolking bieden door het opzetten van het programma “Carrièrestart Drenthe”. Het programma bestaat uit een aantal pilot instrumenten met als doel alle Drentse jongeren te stimuleren hun talenten te ontplooiën en de sprong te wagen naar innovatie, ondernemerschap, etc.

We zien Carrière start Drenthe als een pilot voor de periode 2019-2020. Op basis van de opgedane ervaringen kunnen de ontwikkelde instrument structureel worden ingezet.

In 2019 is er ondermeer aandacht voor:

In 2019 gaan we bezien welke mogelijkheden er zijn voor een gezamenlijke aanpak van het lerarentekort in onze regio. We doen dit met de platforms arbeidsmarkt po en Voion voor het vo. Vanuit de stuurgroep Onderwijs en Krimp kunnen we de samenwerking tussen lerarenopleidingen, gemeenten en schoolbesturen verder optimaliseren.

Het Drents knooppuntennetwerk van scholen

Er zijn het afgelopen jaar verschillende bijeenkomsten geweest waarin scholen hebben aangegeven dat ze efficiënter willen werken en daarom ook meer willen samenwerken. Daarbij is de vraag gesteld of men vanuit de provincie het voortouw wil nemen om tot een Drentse infrastructuur van onderwijs te komen. Dit moet leiden tot een onderling afgestemd aanbod van onderwijs en samenwerking van scholen, in ieder geval waar het de relaties met de bedrijven in de techniek betreft. Rode draad binnen het knooppuntenconcept is dat er binnen een knooppunt afgestemd onderwijs wordt georganiseerd. In het ideale geval zijn er doorlopende leerlijnen te ontwerpen vanaf po tot en met mbo.

Uitvoeringsregeling herbestemming en restauratie.

Het verplichten bij werkzaamheden om leer- /werkplekken te creëren. De regeling loopt maar het is moeilijk om voldoende leerlingen te vinden.

Laaggeletterdheid:

We ondersteunen actief de activiteiten van het Bondgenootschap voor een geletterd Drenthe. Individuele Drentse gemeenten hebben inmiddels allemaal een Taalhuis of Taalpunt van waaruit de aanpak van laaggeletterdheid wordt gecoördineerd. Het Drentse Bondgenootschap ondersteunt deze activiteiten op provinciaal niveau en zorgt voor samenhang, coördinatie van onderzoek en publiekscampagnes. Wij stimuleren dat de Innovatieagenda van het Drentse bibliotheekennetwerk - vooral het thema 'bevorderen basisvaardigheden' - in samenhang met partners in het Bondgenootschap wordt uitgevoerd.

Kern van het thema basisvaardigheden is het Drents Deltaplan Basisvaardigheden met als deelprojecten:

- Campagne die laaggeletterdheid bespreekbaar maakt
- Cursus gezondheidsvaardigheden (ook in relatie met andere projecten vanuit b.v. Zorgbelang Drenthe)
- Digisterker & Samenwerking met de belastingdienst
- Extra impuls voor preventie en verbindingen met curatie tot stand brengen

Onderzoek naar bereik en impact van interventies van laaggeletterdheid in Drenthe

Zie daartoe pag 21/22

Toegankelijkheid

We hebben gekeken naar de betekenis van de ratificatie van het VN-verdrag voor mensen met een beperking voor de provinciale beleidsterreinen. Afgelopen jaar hebben partijen in Drenthe, waaronder maatschappelijke organisaties, overheden, politieke partijen en vertegenwoordigers vanuit de doelgroepen, elkaar op verschillende plaatsen getroffen. Zij hebben gesproken over de gevolgen van het VN Verdrag en gezien welke concrete uitvoering hieraan gegeven kan worden. CMO STAMM heeft op ons verzoek een netwerkoverleg gestart met de Drentse gemeenten.

Drenthe actief tegen armoede

Over het thema armoede vindt structurele afstemming plaats met gemeenten en stakeholders in de Alliantie van kracht tegen Armoede. Gemeenten in Drenthe hebben, mede door ondersteuning vanuit het rijk, veel aandacht voor het thema armoede en daarbij specifiek voor kinderen. Zo kennen Hoogeveen en Assen het 'kindpakket'. Via een website kunnen gezinnen financiële steun krijgen voor school, sporten of culturele activiteiten. Verschillende regelingen worden hier

in samenhang aangeboden. We bezien als provincie voortdurend welke inzet we, aanvullend op gemeenten, voor dit thema kunnen bieden.

We geven een vervolg aan de werkconferentie ‘Armoede’ georganiseerd met Stakeholders vanuit de Alliantie van kracht tegen armoede. Verder ondersteunen we het onderzoek door de RUG naar de oorzaken van intergenerationele armoede en de inzet van ervaringsdeskundigen (sterk uit armoede). We verwachten de eerste opbrengsten voor de zomer van 2019.

Platform armoede:

We gaan met de Drentse gemeenten overleggen of er behoefte is aan het inrichten van een platform Armoede in Drenthe zoals dat ook in Groningen functioneert:

Het doel van het Platform Armoede Drenthe:

- Een digitale, lerende organisatie zijn: gericht op het verbeteren van vakmanschap in het signaleren, voorkomen en oplossen van armoede en schulden;
- Kennisdelen: het delen van relevante ervaringen en kennis over wat werkt, ook elders;
- Onderzoek & innovatie: inzicht in opgaven en innovatieve oplossingen.

De mens staat in dit alles centraal: wat zijn de ervaringen van de burger, hoe beleeft hij zijn situatie en wat heeft hij nodig?

Vraagstelling/ Taakstelling

Lever een bijdrage aan het verbeteren van de schuldhulpverlening en aan het terugdringen van (overerfbare) armoede in de provincie Drenthe, door centraal kennis te delen en van elkaar te leren en samen te innoveren.

Beoogd resultaat

Door het gebruik van het digitale Platform Armoede Drenthe is de schuldhulp in Drenthe effectiever geworden. Professionals, ervaringsdeskundigen en vrijwilligers ontmoeten elkaar nu regelmatig om over de aanpak van (overerfbare) armoede te praten.

Kracht van ervaringsdeskundigen

We zijn betrokken bij het project ‘Sterk uit armoede’ van Stichting Mens en Maatschappij. We leveren een financiële bijdrage waardoor de eerste opleiding tot ervaringsdeskundige armoedebestrijding in Drenthe mogelijk is geworden. De deelnemers leren hoe zij hun eigen ervaringen kunnen inzetten om een brug te slaan tussen beleidsmakers en mensen die in armoede leven. Een aantal Drentse gemeenten financiert de opleidingsplaatsen en biedt banen aan.

Na de opleiding gaan de deelnemers aan de slag bij onder meer welzijnsorganisaties en gemeenten. De kracht van ervaringsdeskundigen is dat ze gemakkelijker in gesprek komen met betrokkenen. Ze begrijpen waar de ander tegenaan loopt en wat armoede en sociale uitsluiting met een mens doen. Het opleidingsproject is bedoeld voor mensen die langdurig in armoede leven, die door de situatie thuis weinig kansen hebben gekregen, die weinig gestimuleerd zijn of die juist al jong moesten gaan werken. Met deze werkwijze zijn onder andere in Oost-Groningen al positieve ervaringen opgedaan.

Thema 4: Kwaliteit leefgebieden

Provinciale rol:

Leefbaarheid en ruimtelijke ordening (kwaliteit woon- en leefgebieden op peil houden)
Energiearmoede (door energieneutraal/-zuiniger maken van woningen besparingen realiseren voor bewoners)

Regeling dorpsinitiatieven

Per 2016 is de regeling dorpsinitiatieven zo georganiseerd dat gemeenten een bedrag ontvangen vanuit de provincie om hun eigen beleid te versterken. Onlangs hebben wij deze nieuwe werkwijze met de gemeenten, CMO STAMM, Landschapsbeheer Drenthe en de Brede Overleggroep Kleine Dorpen geëvalueerd. Uit de evaluatie blijkt dat de gemeenten enthousiast zijn over de nieuwe werkwijze. Zij plaatsen echter kanttekeningen bij de wijze waarop kennis wordt gedeeld. De daarvoor door CMO STAMM ingerichte website www.burgerkrachtdrenthe.nl wordt onvoldoende benut. De gemeenten vragen daarom de provincie een rol te vervullen in het delen van kennis. In de voorwaarden van de regeling staat dat gemeenten jaarlijks moeten melden welke dorpsinitiatieven ze hebben ondersteund. Ook moeten ze melding maken van de financiering vanuit de Provincie. De ervaring leert dat dit nu niet altijd gebeurt.

We gaan in 2019 nieuwe opties bekijken.

Naar aanleiding van de evaluatie is de werkwijze van gemeenten en ondersteunende organisaties op een paar punten aangepast:

- Daar waar nodig zorgen gemeenten zelf voor ondersteuning. Daarvoor kunnen ze een beroep doen op BOKD, CMO STAMM en/ of Landschapsbeheer Drenthe.
- Iedere gemeente maakt jaarlijks een top-3 van dorpsinitiatieven en deelt deze actief in de eigen dorpen en met de provincie.
- De provincie organiseert twee bijeenkomsten per jaar om van elkaar te leren en de gemeenten onderling kennis te laten delen.

We zetten de regeling voort voor de duur van de looptijd van de Uitvoeringsagenda Krimp en Leefbaarheid (tot en met 2020).

Dorpshuizen

Samen met gemeenten en dorpen inventariseren we de wenselijkheid om dorpshuizen geschikt te maken voor activiteiten in dorpen zoals bijvoorbeeld zorg, sport en cultuur. In sommige dorpen zijn er al initiatieven zoals de dorpsclub in Grolloo (zie volgend hoofdstuk).

Waar nodig, op basis van inventarisatie en wenselijkheid, initiëren en faciliteren van pilots passende bij de provinciale plus t.a.v. gemeentelijke taken. Dit mede ter uitvoering van de Motie 'Functieverbreiding Drentse dorpshuizen' die op 14 november door Provinciale Staten is aangenomen.

Nieuwe woonvormen op het platteland

Er komt veel (agrarisch) vastgoed vrij. Met name onder ouderen is er belangstelling om in groepsverband landelijk te wonen. Hier zou een match mogelijk moeten zijn. BOKD en buurtzorg Nederland gaan projectmatig onderzoeken of er een model is om anders te kijken naar wonen op het platteland als je wat ouder wordt. Veel 50-plussers fantaseren in hun vriendenkring of met een groep gelijkgestemden over anders wonen. Zij willen in een bestendige, sociale

en prettige omgeving ouder kunnen worden en waar nodig op elkaar terug kunnen vallen. Slechts een klein aantal van deze groepen realiseert deze plannen ook echt, vaak vanuit de gedachte dat vooruitschuiven nog wel kan omdat men zich niet oud voelt, niet oud wil voelen of geen fysieke terugval of beperking ervaart. Vrijkomend agrarisch vastgoed kan worden geherstructureerd tot een “buurtschapje” waar een aantal huishoudens een eigen woning heeft en tegelijk (bijvoorbeeld vervoers-) voorzieningen deelt, wonen en werken combineert en daarmee het platteland vitaal houdt.

Het project heeft als doel: “Een instrument en ondersteuning voor groepen bewoners te leveren die aan de slag willen met deze kansen en die zelf een meerwaarde ervaren om bij te dragen aan een vitaal en leefbare wijk of leefbaar platteland”. Het project zou moeten kunnen rekenen op cofinanciering van gemeenten en van het rijk (in het kader van Anders benutten).

Energie- en veiligheidscoaches:

We gaan in minimaal 3 gemeenten verder met het aanbrengen van samenhang tussen de inzet van energiecoaches en veiligheidscoaches (die mensen adviseren over woningaanpassingen om langer zelfstandig thuis te wonen). Gericht op de particuliere woningmarkt (koop). We gaan bekijken of de coaches ook kunnen inventariseren of er verhuishwensen zijn bij de senioren en of er daarbij ondersteuning nodig is.

Verduurzaming dorpshuizen

Wij zijn samen met de BOKD bezig met de aanpak van het verduurzamen van dorpshuizen. Hiervoor wordt een plan van aanpak opgesteld. Vooruitlopend zijn er al een aantal stappen gezet. Er zijn energiescans gedaan in dorpshuizen die aantonen dat er nog veel winst te behalen is. Goede voorbeelden worden uitgewisseld (b.v. op dorpendag) De BOKD kan nog twintig gratis Energiescans leveren aan dorpshuizen die aan de slag willen met energiebesparing.

Uitvoering Leader Zuidoost Drenthe

De lokale Actiegroep voor Zuidoost-Drenthe (LAG) richt zich op verbetering van de leefbaarheid in Zuidoost-Drenthe. Dit gebeurt enerzijds door subsidies te verstrekken voor lokale initiatieven en MKB-ondernemers, anderzijds door processen te stimuleren en haalbaarheidsonderzoeken uit te laten voeren.

De LAG werkt via een vastgestelde strategie aan de volgende vijf thema's:

1. Versterken lokale samenwerking
2. Versterken van de toeristische sector
3. Versterking en innovatie van het MKB, banenmotor in Zuidoost-Drenthe
4. Optimaliseren van (digitale) bereikbaarheid
5. Versterken van woon- en leefomgeving

Het komend jaar wil de LAG zich meer richten op de versterking van het ondernemerschap, omdat dit thema achterblijft bij de lokale initiatieven. In dit verband is de LAG ook stakeholder in het Interreg-project OSIRIS. De LAG wil via een netwerk voor gilden het ambacht onder de aandacht brengen en werkgelegenheid creëren.

In 2018 zal ook de samenwerking met de LAG's van Moor ohne Grenzen (Emsland) en Oost Groningen worden geïntensiveerd, gericht op de realisatie van (voorbeeld)projecten.

In 2019 stelt de LAG twee tenders open van elk € 500.000,- om concrete projecten uit te laten voeren

Thema 5: Bereikbare bovenlokale voorzieningen

Provinciale rol:

- Bereikbaar houden/verbeteren van de beschikbaarheid van bovenlokale voorzieningen (o.a. Hub's)
- Breedband (realiseren Drenthe-dekkend snel internetnetwerk)

Bereikbare voorzieningen en Dorp Hubs

Welke voorzieningen vinden mensen zelf belangrijk als het gaat om bereikbaarheid. Vanuit de leefbaarheidsmonitor inventariseren we geregeld de gevolgen van krimp voor de bereikbaarheid van bovenlokale voorzieningen. Grotere afstanden overbruggen blijkt daarbij voor de meesten geen probleem. Maar wat doen we voor minder mobiele groepen, zoals scholieren, ouderen, mensen met lage inkomens? Ook vanuit dorpsinitiatieven en het project Dorp hub Grolloo krijgen we informatie:

Dorpshub Grolloo

De dorps hub Grolloo is ontwikkeld als onderdeel van een breder Europees project: "Op weg naar een nieuwe rurale mobiliteit". De vraag die centraal staat is: "Hoe kunnen we de transitie naar een duurzame nieuwe mobiliteit ook op het platteland bevorderen?" Hierbij wordt gekeken naar het formele vervoer (openbaar en publiek vervoer) en het informele vervoer door familie, burens, bekenden. Daarnaast wordt gekeken hoe we voorzieningen (fysiek en digitaal) terug kunnen brengen naar de dorpen, zodat minder gereisd hoeft te worden of voorzieningen op fietsafstand komen te liggen. Het project is in 2017 gestart door Artgineering in opdracht van het team Verkeer en Vervoer. Intussen hebben vertegenwoordigers uit het dorp het project overgenomen en vervullen wij een rol als adviseur. Rond de dorps hub worden ontwikkelingen en problemen samen aangepakt. Een van de ontwikkelingen is het deelproject Grolloo Zorgt (onderdeel van ons programma).

Rond de dorps hub worden ontwikkelingen en problemen samen aangepakt. Een van de ontwikkelingen is het deelproject Grolloo Zorgt (onderdeel van ons programma).

"Grolloo Zorgt"

"Grolloo Zorgt" wil zich nadrukkelijk richten op het brengen van de zorg, in de meest brede zin, naar de inwoners van Grolloo en omstreken. Dit omdenken, in het kader van de dorps hub, houdt in dat we de diensten naar de mensen toe brengen en niet de mensen naar de diensten. Hiermee geven we mobiliteit een nieuwe invulling en krijgen inwoners de mogelijkheid om langer in hun vertrouwde omgeving te blijven wonen.

Doel van "Grolloo Zorgt" is dat mensen in de verschillende fases van hun leven in hun eigen omgeving gebruik kunnen maken van:

- Welzijnsvoorzieningen
- Professionele Zorg
- Aangepast wonen

Met inwoners zijn gesprekken gevoerd om te bezien wat er aan welzijn en zorg in het dorp nodig is en wat inwoners daaraan zelf kunnen bijdragen.

Initiatieven en projecten in voorbereiding:

- Zorgcentrum met wooneenheden waarbij zorg wordt aangeboden. De zorg hoeft niet per definitie in het centrum aanwezig te zijn, maar wel binnen redelijk afstand. Bij een dorp als

Grolloo past het om een boerderij in te richten met appartementen, bijvoorbeeld in de vrijgekomen boerderij aan De Pol, gelegen naast dorpshuis 'het Markehuis' (er is dan sprake van een dorpshuis+).

- Vraag en aanbod, zowel digitaal als analoog, samenbrengen. Coördinatie door een professional en uitvoering door vrijwilligers.
- De aanstelling van een dorpscoördinator die inwoners de weg kan wijzen in het aanbod van (informele) zorg en welzijn. Er is contact met Hollandscheveld waar al ervaring is met een dorpsregisseur.

